

Dubowitz Lilly emlékére

(1930. március 20.–2016. március 14.)

A Dubowitz név jól ismert a neonatológusok és a gyermekgyógyászok körében. Ehhez a névhez kötődik az a pontrendszer, amely közel 50 éve segíti az újszülöttek gesztációs korának meghatározását és neurológiai vizsgálatát. Azt azonban már kevesen tudják, hogy a név mögött egy házaspár áll, amelynek egyik tagja, Dubowitz Lilly, magyar származású. Március 14-én volt egy éve, hogy elhunyt, az ő emlékére íródnak ezek a sorok.

Dubowitz Lilly Budapesten született Sebők Gyula és Hedvig lányaként 1930-ban. Édesapját, aki zsidó textilmérnök volt, a háború alatt náci munkatáborba vitték, míg ő édesanyjával a svéd nagykövetség által nyújtott hamis papírokkal bújt meg egy lakásban. Édesapja röviddel szabadulása után szívinfarktusból elhunyt. Lilly – az érettségét követően, 16 éves korában – édesanyjával Ausztráliába költözött rokonaikhoz, ahol pincérként és egy biokémiai laborban dolgozva tartotta el magukat. Csekély angol tudása és diszlexiája ellenére sikerült meggyőzni a Melbourni Egyetemet, hogy engedjék napali munkáját megtartva, amolyan „esti” egyetemistaként az orvosi szakot elvégezni. 1956-ban diplomázott, két évvel később pedig a londoni Hammersmith Kórházban kapott egy endokrinológiai posztgraduális állást. Ebben az időben történt az a „véletlen” esemény, amely aztán gyökeresen meghatározta és megváltoztatta további életét. 1960 húsvétján egy ismerőse piknikre hívta, de mivel kocsija lerobbant, egy barátját – Victor Dubowitzot – kérte meg sofőrnek. Lilly és Victor két héttel később eljegyezték egymást, három hónappal később pedig összeházasodtak.

Esküvőjüket követően Sheffieldbe költöztek, ahol Victor egy kutatói állást kapott. Lilly, amíg a pályázati pénzeinek átírányítására várt, ajánlatot kapott egy gyermekorvosi állás ideiglenes betöltésére. Ez a második „véletlen” aztán meghatározta további karrierjét. Figyelme egyre inkább az újszülöttek és koraszülöttek felé fordult. Ez irányú kutatásait esténként végezte, így nappal jutott ideje négy fiuk nevelésére.

Az 1970-es években nem volt kidolgozott módszer az újszülöttek pontos gesztációs korának meghatározására. Elsősorban külső jegyek alapján történt a becslés, és a módszer – annak bizonytalanságán túl – nem volt alkalmas a koraszülöttek és az intrauterin növekedésben el-

1. ábra | Dubowitz Lilly csecsemőt vizsgál Pápua Új-Guineában
Fénykép: Victor Dubowitz

maradt újszülöttek elkülönítésére. Lilly és Victor – aki maga gyermekneurológusként és a muscularis dystrophia szakértőjeként dolgozott – viszont azt feltételezte, hogy az idegrendszeri fejlődés jelei pontosabb meghatározói lehetnek a gesztációs kornak. Vizsgálatuk az újszülöttek ízületeinek és végtagjainak flexióján, extenzióján alapult. A vizsgálat elvégzéséhez Victor egyszerű ábrákat rajzolt, amelyek a mai napig használatban vannak. Az idegrendszeri vizsgálatokat 400 újszülöttön tesztelték, majd összevetették az édesanyák menstruációs ciklusával. Az eredmény meglepően pontosan tükrözte az újszülöttek gesztációs korát, sokkal pontosabban, mint a korábbi, külső jegyeken alapuló módszer. Eredményeiket 1969-ben publikálták az *Archives of Disease in Childhood*-ban. Az egyszerűen, betegágy mellett körülbelül 10 perc alatt elvégezhető tesztnek óriási sikere lett, olyannyira, hogy a '70-es években a szerzőpáros neve igéstedd az angolszász neonatológiai osztályokon: „Dubowitzoltad már az újszülöttet?” („Have you Dubowitzed the baby?”)

Lilly, aki sokat utazott és dolgozott fejlődő országokban (Pápua Új-Guinea, Malawi, tájféldi menekülttáborok), nagy hangsúlyt fektetett az olcsón, műszerek nélkül elvégezhető tesztekre. A pontrendszer kiállta a

próbát ezekben az országokban is, és nagyban segítette a koraszülöttek és a fejlődésben elmaradt újszülöttek elkülönítését. Lilly 1972-től nyugdíjba vonulásáig, 1995-ig a londoni Hammersmith Kórházban dolgozott. Sokat tett az újszülöttek koponyaultrahang- és -MR-vizsgálatának bevezetéséért, munkásságát pedig számos publikáció és kitüntetés övezte.

Nyugdíjba vonulása után sem lassított. Kutatói tapasztalatait felhasználva egy rég elveszett építész nagybátyja, Stefan Sebők után nyomozott. Stefan a II. világháborúban Oroszországban tűnt el, a német megszállást követően nyoma veszett. Lilly három országon és 20 éven át vezetett kitartó kutatása eredményeként végül a KGB

irataiban talált nyomok alapján rekonstruálta sorsának alakulását. Eredményeit az „In Search of a Forgotten Architect” könyvben publikálta nagy sikerrel 2012-ben. Szabadidejét főzéssel, selyemfestéssel, agyagozással, fényképezéssel és perzsaszőnyegek gyűjtésével töltötte. Victorral szenvedélyesen utazott, halála előtt pár hónappal még Izlandot fedezte föl. Nemcsak orvosi munkássága, hanem rendkívüli életútja miatt is méltó a hazai ismertségre és emlékének megőrzésére.

(*Vass Géza dr.*,
e-mail: vassgeza@yahoo.com)